

Sprawozdanie

z działalności Polskiego Towarzystwa Geologicznego
za okres 1945/46. ¹

Wznowienie działalności Pol. Tow. Geologicznego, przerwanej wskutek wypadków wojennych i kilkuletniej okupacji, nastąpiło w czerwcu 1945 r. Na organizacyjnym zebraniu w dniu 4 czerwca 1945, jakie odbyło się w Krakowie w obecności niemal wszystkich członków Towarzystwa, zamieszkałych w Krakowie, pod przewodnictwem Prof. K. Bohdanowicza został wybrany Zarząd w następującym składzie: Prezes Prof. Inż. Stefan Czarnocki, Wiceprezes Prof. Dr Inż. Józef Zwierzycki, Sekretarz Dr K. Maślankiewicz, Skarbnik Dr K. Skoczylas-Ciszewska, członkowie Zarządu — Prof. Dr F. Bieda, Prof. Dr W. Goetel, Prof. Dr M. Kamieński, Dr S. Sokołowski, Prof. Dr W. Szafer, Prof. Dr J. Tokarski. Skład powyższego Zarządu został później uzupełniony przez dokooptowanie Prof. Dr M. Książkiewicza, Prof. Dr W. Rogali i Doc. Dr H. Świdzińskiego.

Działalność odczytowa, przerwana wskutek wojny (w czasie której odbyło się jedynie parę zebrań dyskusyjnych w mieszkaniu K. Maślankiewicza z referatami W. Szafera, M. Klimaszewskiego, J. Gołąba, A. Gawła i in.) została wznowiona odczytem Prof. W. Szafera, wygłoszonym na zebraniu inauguracyjnym: »Z zagadnień pliocenu«. W okresie rocznym, obejmującym drugą połowę roku 1945 i pierwszą 1946-go f.j. do Walnego Zjazdu Towarzystwa w lipcu 1946 wygłoszone zostały odczyty: A. Gawęł »Budowa geologiczna Wieliczki«, J. Gołęb: »Flisz Podhala«, M. Turnau-Morawska: »Z petrografii tatrzańskiego trzonu krystalicznego«, J. Tokarski »Izofemy tatrytu«,

¹ Sprawozdanie z działalności Towarzystwa za okres 1937 -- 1939 zostanie pomieszczone w następnym tomie Rocznika P. T. G.

J. Zwierzycki »Zagadnienie prehistorycznego człowieka w świetle ostatnich wykopalisk na Jawie«, W. Goetel »Rozwój i znaczenie nauk geologicznych w Związku Radzieckim«, K. Guzik »Zagadnienia geologii technicznej w budownictwie« W. Goetel »Plan 5 letni rozwoju nauk geologicznych w Polsce«, F. Bieda »Ze stratygrafii Karpat«, H. Świdziński »Rozwój facjalny fliszu«, M. Kamiński »Skały użyteczne Śląska Dolnego i Górnego«, K. Skoczylas-Ciszewska »Dotychczasowe wyniki badań geologicznych na arkuszu Bochnia«, J. Poborski »Budowa geologiczna Bochni«, R. Krajewski »Złoże żelaziaków retycko-liasowych i ich geneza«, M. Książkiewicz »Niektóre zagadnienia geologii afrykańskiej«, A. Tokarski »Budowa geologiczna południowej części kotliny żywieckiej«, L. Watycha »Wyniki badań geologicznych na arkuszu Dobromil«, S. Krajewski »Inwentarz makropaleontologiczny północnych Karpat fliszowych«, W. Krach »Miocen w Miechowskim«, T. Bocheński »Dotychczasowy stan badań florystyczno-stratygraficznych w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym«, Cz. Poborski »Złoże kruszców »Staszic« w Rudkach koło św. Krzyża«, S. Czarnocki »Nasze bogactwa węglowe«, W. Pogany »Niektóre zagadnienia z mechaniki gruntu«. Ponadto jedno z zebrań poświęcono pamięci zmarłego Prezesa Prof. Jana Nowaka. Referaty o działalności naukowej i wspomnienia wygłosili S. Czarnocki, F. Bieda, M. Książkiewicz, S. Sokołowski, W. Szafer, i J. Tokarski.

Na zwołanym w dniu 14 stycznia 1946 r. Nadzwyczajnym Walnym zgromadzeniu Pol. Tow. Geologicznego nadano godność członków honorowych towarzystwa wybitnym uczonym członkom Towarzystwa profesorom Karolowi Bohdanowiczowi i Stanisławowi Józefowi Thuguttowi, wręczając im następnie ozdobne dyplomy.

W marcu 1946 r. wznowił swą działalność Warszawski Oddział PTG. Na zebraniu inauguracyjnym w dniu 23 marca 1946 wybrano Zarząd Oddziału w składzie: Przewodniczący Prof. Dr Jan Samsonowicz, Wiceprzewodniczący Prof. Dr Zb. Różycki, Sekretarz Mgr H. Makowski, Skarbnik Mgr K. Pożaryska. Posiedzenia naukowe Oddziału Warszawskiego odbywają się wspólnie z Muzeum Ziemi.

Pierwszy powojenny Zjazd Pol. Tow. Geologicznego postanowiono odbyć na Ziemiach Odzyskanych, powierzając kierownictwo naukowe Zjazdu Prof. M. Książkiewiczowi i Dr Inż.

R. Krajewskiemu. Uczestnicy Zjazdu otrzymali mapki terenu w podziałce 1 : 500.000, a mianowicie M. Książkiewicza »Mapa geologiczna Sudetów« i R. Krajewskiego »Mapa rozmieszczenia złóż rudnych na Śląsku Dolnym« wraz z tekstami objaśniającymi.

Zjazd rozpoczął się 2 lipca 1946 w Krakowie. Referaty przedzjazdowe wygłosili: M. Książkiewicz »Zarys budowy geologicznej Ziemi Zachodnich« (ze szczególnym uwzględnieniem trasy Zjazdu), S. Czarnocki »Surowce energetyczne Ziemi Zachodnich«, R. Krajewski »Złóża rud na Dolnym Śląsku«.

W tym samym dniu wyjechali uczestnicy Zjazdu autobusami do Katowic, gdzie zwiedzono laboratoria Węglowego Instytutu Naukowo-Badawczego. W dniu następnym wyruszo- no przez Opole, Strzelin do Wałbrzycha. W Opolu zwiedzono duży kamieniołom margli turońskich, znajdujący się na terenie miejskiej cementowni. Następnym etapem wycieczki był kamieniołom w Strzelinie, na S od Wrocławia, gdzie najlepiej jest odsłonięty granit masywu Strzelińsko-Ziembickiego. Jest to jeden z największych kamieniołomów w Europie, rozciągający się na długość 1 km przy szerokości ok. 100 m.

Pomiędzy Dzierżoniowem (Rychbachem) a Łokietkiem mogli uczestnicy Zjazdu obserwować występowanie archaicznego iniekcyjnego gnejsu Gór Sowich.

W okolicach Wałbrzycha prowadził wycieczkę Zjazdu H. Teisseyre, który objaśnił uczestnikom występowania górnego karbonu, rozwiniętego w postaci zlepieńców (warstwy z Białego Kamienia, oraz piaskowców, a wreszcie łupków zawierających cienkie wkładki węgla i bogatą florą karbońską.

Po szczegółowym zapoznaniu się z warstwami Białego Kamienia udali się uczestnicy Zjazdu przez Wałbrzych drogą, na Frydland. Na przestrzeni pomiędzy Długą a Frylandem występują warstwy czerwonego spągowca w postaci czerwonych piaskowców, przed Frylandem odsłaniają się porfiry felzytowe, porfiry i tufy. W Miłosnej mieli sposobność uczestnicy Zjazdu widzieć odsłonięcia wapieni cechsztyńskich i piaskowców triasowych (pstry piaskowiec). Przed Kamieniogórą napotkano na kredowy piaskowiec ciosowy, który w przemyśle kamieniarskim Śląska odgrywa dużą rolę, oraz margle pleneru, wreszcie wystąpienia melafirów, poczym przez Jabłoń i Miłosną (czerwone zmineralizowane zlepieńce kulmu) powrócono do Solic.

Wycieczkę dnia trzeciego rozpoczęto od odsłoneń zserpentynizowanego gabra w Szlagowie, poczym udano się do Knurowa (dewońskie wapienie klymeniowe) i Nowej Wsi (wapienie węglowe z fauną), a wreszcie do Srebrnej Góry (żyły galeny w warstwach kulmowych).

W Kojancinie (na S od Ząbkowic) zwiedzono kopalnię magnezytu, tworzącego żyły w serpentynie. Po zwiedzeniu tej kopalni nastąpił powrót przez Kamienicę, Nyse, Koźle i Gliwice do Katowic i Krakowa.

W ramach Zjazdu odbyło się w Solicach Walne Zgromadzenie Towarzystwa. Po zagajeniu przez Prezesa S. Czarnockiego, sprawozdanie z działalności Towarzystwa złożył sekretarz K. Maślankiewicz, a następnie stan finansów Twa. przedstawił skarbnik Twa K. Ciszewska. Walne Zgromadzenie Towarzystwa przyjęło do wiadomości sprawozdanie Zarządu, zatwierdzając również jego skład. Następnie przystąpiono do opracowania statutu Towarzystwa. Proponowane zmiany referował K. Maślankiewicz, przewodniczący wybranej komisji statutowej. Po przeprowadzeniu szczegółowej dyskusji i stwierdzeniu dostatecznej ilości członków Twa dla przeprowadzenia zmian statutu proponowane zmiany z nieznacznymi uzupełnieniami uchwalono, upoważniając Zarząd do przeprowadzenia koniecznych zmian o charakterze stylistycznym i uzyskania zatwierdzenia przez władze,

Po uchwaleniu wysłania depeszy do czynników rządowych stwierdzających gotowość geologów polskich przystąpienia do badań geologicznych na Ziemiach Odzyskanych, uchwalono zwrócić się do czynników rządowych o większą opiekę nad naukami geologicznymi, a to w szczególności przez wprowadzenie z powrotem do szkół tych nauk oraz przez powiększenie liczby katedr nauk geologicznych na wyższych uczelniach. Postanowiono również przez Państw. Radę Nauk Geologicznych podjąć starania o zwolnienie od podatków orzeczeń i ekspertyz geologicznych, jako posiadających charakter prac naukowych.

Jednomyślną uchwałą godność członków-korespondentów otrzymali wybitni przedstawiciele nauk geologicznych: Helge, G. Backlund, prof. mineralogii uniwersytetu w Upsali, Aarne Laitakari, dyr. fińskiego Państw. Instytutu Geologicznego, Paul Niggli, prof. mineralogii politechniki w Zurychu, Dr Ragnar

Sandegren, geolog szwedzkiej służby geologicznej i redaktor szwedzkiej bibliografii geologicznej, prof. Dr. Eric H. O. Sten-sjö, kierownik pracowni paleontologicznej, w Muzeum Historii Naturalnej w Sztokholmie. Wymienieni otrzymają dyplomy Pol. Tow. Geologicznego.

Na wniosek K. Tołwińskiego postanowiono przystąpić do zbiorowego opracowania »Geologii Ziemi Polskich«. Analogiczny wniosek przedłożył również E. Passendorfer, proponując zbiorowe opracowanie podręcznika geologii. Zaakceptowano uchwałę Zarządu Głównego niedawania streszczeń prac, ogłaszanych w Roczniku PTG w języku niemieckim oraz opracowania spisu książek i prac geologicznych, znajdujących się w najważniejszych księgozbiorach zakładów nauk geologicznych szkół wyższych i innych instytucji. W dyskusji podniesiono również potrzebę opracowania bibliografii geologicznej Ziemi Odzyskanych.

Zjazd PTG w r. 1947 postanowiono odbyć w Górach Świętokrzyskich, zwracając się równocześnie do dyr. J. Czarnockiego z prośbą o zorganizowanie i objęcie kierownictwa Zjazdu.

Obrady Walnego Zgromadzenia zakończył referat W. Goetla o zamierzonych pracach geologicznych na najbliższe 5 lat oraz o projekcie dekretu utworzenia Państwowej Rady Geologicznej.

K. Maślankiewicz.